

Datum van inontvangstneming : 12/12/2017

Zaak C-621/17

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

3 november 2017

Verwijzende rechter:

Kúria (hoogste rechterlijke instantie, Hongarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

26 oktober 2017

Verzoekende partij:

██████████

Verwerende partijen:

CIB Bank Zrt.

██████████

██████████

Beslissing

van de Kúria (hoogste rechterlijke instantie)

als cassatierechter

[*omissis*]

Verzoeker: ██████████ Bányogyszovát (Hongarije) [*omissis*]

Eerste verweerder: CIB Bank Zrt., Boedapest (Hongarije) [*omissis*]

Tweede verweerder: ██████████ Bányogyszovát (Hongarije) [*omissis*]

Derde verweerder: ██████████ Bányogyszovát (Hongarije) [*omissis*]

Voorwerp van het geding: ongeldigverklaring van een overeenkomst

Eisers tot cassatie: verzoeker en eerste verweerder

Rechter in tweede aanleg [*omissis*]: Győri Ítéltábla (gerechtshof Győr, Hongarije) [*omissis*]

Rechter in eerste aanleg [*omissis*]: Győri Törvényszék (rechtbank Győr, Hongarije) [*omissis*]

Dictum

De Kúria verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

- 1) Moet het in de artikelen 4, lid 2, en 5 van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (hierna te noemen: „richtlijn”) neergelegde vereiste van duidelijke en begrijpelijke formulering in die zin worden uitgelegd dat een contractueel beding in een met consumenten gesloten leningovereenkomst voldoet aan dat vereiste wanneer hierover niet afzonderlijk is onderhandeld en hierin nauwkeurig het bedrag van de door de consument te dragen kosten, provisie en andere lasten (hierna gezamenlijk te noemen: „kosten”), de wijze waarop zij zijn berekend en het tijdstip waarop zij moeten worden voldaan, zijn vastgesteld, maar niet is gespecificeerd welke concrete diensten worden verricht als tegenprestatie voor die kosten, of moet dit vereiste aldus worden uitgelegd dat de overeenkomst ook moet aangeven welke die specifieke diensten zijn? Volstaat het in dit laatste geval dat de inhoud van de verrichte dienst kan worden afgeleid uit de benaming van de kosten?
- 2) Moet artikel 3, lid 1, van de richtlijn aldus worden uitgelegd dat het in casu ten aanzien van de kosten gehanteerde contractuele beding waarbij op basis van de overeenkomst niet ondubbelzinnig kan worden vastgesteld welke concrete diensten in ruil voor de betaling van die kosten worden verricht, in strijd met de goede trouw, het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument aanzienlijk verstoort?

[*omissis*] [aspecten van nationaal procesrecht]

Gronden

Voorwerp van het geding en relevante feiten

- 1 Op 16 september 2005 heeft verzoeker samen met de tweede en de derde verweerder, als schuldenaren, een niet nader omschreven leningovereenkomst gesloten met de rechtsvoorganger van de eerste verweerder, als kredietgever. Op grond van deze overeenkomst heeft de rechtsvoorganger van de eerste verweerder de schuldenaren een lening verstrekt van 16 516 EUR met een jaarlijkse rente van

5,4 %, beheerkosten van 2,4 % per jaar en een looptijd van 240 maanden. Overeenkomstig bepaling 2.4 van de algemene contractvoorwaarden „worden de beheerkosten gedurende het eerste jaar berekend op basis van het totale bedrag van de in de overeenkomst vervatte lening, en zullen deze de daaropvolgende jaren worden berekend op basis van de uitstaande hoofdsom op 1 januari van elk jaar”. Conform contractbepaling II/18 moesten de schuldenaren de kredietgever 40 000 HUF betalen uit hoofde van uitbetalingsprovisie. Het in de overeenkomst vastgestelde jaarlijks kostenpercentage (JKP) bedroeg 8,47 %.

- 2 In zijn verzoekschrift verzocht verzoeker onder meer dat clause II/5 inzake de beheerkosten, en clause II/18 tot vaststelling van de uitbetalingsprovisie als oneerlijk zouden worden aangemerkt. Daartoe voerde hij aan dat de overeenkomst niet specificiert op welke door de eerste verweerder verrichte diensten die kosten betrekking hebben.
- 3 De eerste verweerder verzocht om afwijzing van dat verzoek, op grond dat geen enkele rechtsregel het verbod de in geding zijnde kosten op te nemen in een overeenkomst. Hij heeft niet betwist dat de overeenkomst geen enkele concrete dienst als tegenprestatie voor deze twee kostenposten noemt. Volgens zijn verklaring tijdens de procedure is de uitbetalingsprovisie de tegenprestatie van de door de financiële instelling verrichte werkzaamheden voorafgaand aan de sluiting van de overeenkomst, en vormen de beheerkosten de tegenprestatie van de na de sluiting van de overeenkomst verrichte werkzaamheden.
- 4 De rechter in eerste aanleg heeft een vonnis gewezen waarin de contractbepaling ter zake van de uitbetalingsprovisie als oneerlijk werd aangemerkt en de eis tot ongedigverklaring van de beheerkosten werd afgewezen.
- 5 De rechter in tweede aanleg, die na de door de verzoeker en de eerste verweerder ingestelde hogere beroepen kennisnam van de zaak, heeft het vonnis in eerste aanleg bevestigd. Volgens de rechter in tweede aanleg moet ten aanzien van de beheerkosten worden nagegaan of is voldaan aan het vereiste van een duidelijke en begrijpelijke formulering. Hij heeft verklaard dat het bedrag van de beheerkosten en de door de verzoeker aanvaarde verplichting ondubbelzinnig zijn vastgesteld in de contractbepalingen, die dan ook begrijpelijk en duidelijk zijn. Volgens die rechter staat vast dat de overeenkomst niet specificiert welke dienst de financiële instelling verricht als tegenprestatie voor de beheerkosten. De afhandeling, het beheer, de registratie en de terugvordering van het krediet, alsook de technische aspecten en de inzet van het personeel leiden echter tot aanzienlijke kosten die niet worden gedekt door de rente. Volgens het arrest zijn deze kosten „algemeen bekend”. Bijgevolg kan het in rekening brengen van beheerkosten niet als onrechtmatig worden beschouwd op grond dat niet wordt verwezen naar een concrete dienst, gelet op het feit dat de financiële instelling deze „algemeen bekende” diensten ook in het belang van de consument verricht.
- 6 Met betrekking tot de contractbepaling inzake de uitbetalingsprovisie oordeelde de rechter in tweede aanleg – gelet op het feit dat de administratiekosten die op

„algemeen bekende” wijze ontstaan, in rekening worden gebracht als beheerkosten – dat niet kon worden vastgesteld voor welke dienst van de eerste verweerder die provisie was betaald. Gelet op deze overwegingen werd die provisie als onrechtmatig aangemerkt.

- 7 De verzoeker en de eerste verweerder hebben beiden cassatieberoep ingesteld bij de Kúria.
- 8 De verzoeker vordert in cassatie – onder meer – toewijzing van het verzoek voor wat betreft de beheerkosten. Daartoe voert hij aan dat in de overeenkomst niet duidelijk is bepaald voor welke dienst hij die kosten moet betalen. Volgens hem heeft de eerste verweerder in de procedure niet aangetoond dat de afhandeling en het beheer van het krediet tot kosten leiden die niet worden gedekt door de rente.
- 9 De eerste verweerder vordert in cassatie afwijzing van het verzoek voor wat betreft de uitbetalingsprovisie. Hij voert onder meer aan dat er ten tijde van de sluiting van de overeenkomst geen enkele wettelijke bepaling was die voorschreef dat in de overeenkomst moest worden vastgesteld op welke concrete dienst die provisie betrekking had.

Relevante nationale wetgeving en gebruikelijke contractbepalingen

- 10 Relevante wetgeving die van kracht was ten tijde van de sluiting van de overeenkomst:
- 11 A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (wet IV van 1959 tot vaststelling van het burgerlijk wetboek; hierna: „burgerlijk wetboek”):
- 12 § 209/B, burgerlijk wetboek:
  - (1) Algemene contractvoorwaarden en bedingen van een consumentenovereenkomst zijn oneerlijk wanneer zij in strijd met de goede trouw de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen eenzijdig en ongemotiveerd vastleggen ten nadele van een van de partijen.
  - (2) In het bijzonder worden rechten en verplichtingen geacht eenzijdig en zonder rechtvaardiging ten nadele van een van de partijen te zijn vastgesteld indien zij:
    - a) aanzienlijk afwijken van de op de overeenkomst toepasselijke bepalingen van materieel recht, of
    - b) onverenigbaar zijn met het doel of de functie van de overeenkomst.
  - (3) Om te beoordelen of een beding oneerlijk is, moeten alle omstandigheden worden onderzocht die tijdens de sluiting van de overeenkomst bestonden en tot de ondertekening daarvan hebben geleid, alsmede de aard van de overeengekomen

dienst en het verband van het betrokken beding met de overige contractuele bedingen of met andere overeenkomsten.

(4) Bij bijzondere rechtsregel kan worden vastgesteld welke bedingen van consumentenovereenkomsten oneerlijk zijn of behoudens tegenbewijs als oneerlijk moeten worden beschouwd.

(5) Rechtsregels inzake oneerlijke contractuele bedingen kunnen niet worden toegepast op contractuele bepalingen waarin de prestatie en de tegenprestatie zijn vastgesteld, mits deze bepalingen voor beide partijen duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd.

(6) Een contractueel beding kan niet als oneerlijk worden beschouwd indien het bij wet is vastgelegd of overeenkomstig een wettelijke bepaling is opgesteld.

13 § 523 burgerlijk wetboek:

(1) Op grond van een leningovereenkomst moet de financiële instelling of een andere kredietgever de schuldenaar een bepaald bedrag ter beschikking stellen; de schuldenaar moet dat bedrag in overeenstemming met de overeenkomst terugbetalen.

(2) Tenzij bij wet anders is bepaald, moet de schuldenaar rente betalen indien de kredietgever een financiële instelling is (banklening).

14 A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (wet CXII van 1996 betreffende kredietinstellingen en financieringsbedrijven; hierna: „wet Hpt”)

15 § 210, lid 2, wet Hpt:

In de overeenkomst inzake financiële diensten of ondersteunende financiële diensten moet ondubbelzinnig worden bepaald welke rente, kosten en overige lasten of voorwaarden van toepassing zijn, met inbegrip van de rechtsgevolgen bij vertraging in de nakoming en de wijze waarop uitvoering kan worden gegeven aan de nevenverplichtingen tot zekerheid voor de nakoming van de overeenkomst en de gevolgen hiervan.

16 § 212 wet Hpt:

(1) In de met consumenten of particulieren gesloten leningovereenkomst moet het jaarlijks kostenpercentage zijn vermeld, uitgedrukt als percentage op jaarbasis en vastgesteld bij bijzondere rechtsregel.

(2) De totale kosten van het krediet zijn alle kosten die de consument moet betalen voor de lening, met inbegrip van rente, de uitbetalingsprovisies en kosten van welke aard ook die moeten worden voldaan in verband met het gebruik van de lening.

(3) Het jaarlijks kostenpercentage is de interne rentevoet waardoor de totale kosten van het krediet en de door de cliënt terug te betalen hoofdsom gelijk zijn aan het bedrag van het krediet verminderd met de door de cliënt aan de financiële instelling op het tijdstip van de vrijgave betaalde kosten.

17 Bijlage 2, punt I.10.2.a), wet Hpt:

Verstrekking van een geldlening: terbeschikkingstelling, op grond van een lening- of kredietovereenkomst tussen de kredietgever en de schuldenaar, van een bedrag dat de schuldenaar – al dan niet met rente – op een in de overeenkomst bepaald tijdstip moet terugbetalen.

18 Bijlage 2, punt I.10.3, wet Hpt:

Financiële dienstverlening bestaande in de verstrekking van kredieten en geldleningen omvat de formaliteiten in verband met de beoordeling van de kredietwaardigheid, het opstellen van de krediet- of leningovereenkomsten en de registratie van de vrijgegeven leningen, alsook het daaropvolgende monitoringsproces en het toezicht op de terugbetaling van de lening.

19 Bijlage 2, punt III.7, wet Hpt:

Rente: door de schuldenaar aan de kredietgever (of aan de deposant) te betalen bedrag of ander rendement wegens het gebruik en risico van het aangehouden deposito of de verkregen lening, uitgedrukt in een percentage van het bedrag van het deposito of de lening, dat pro rata temporis moet worden betaald (of verrekend).

20 Ter informatie wijst de Kúria erop dat in Hongarije, in het tijdvak waarop het geding betrekking heeft, de wet geen definitie bevatte van het begrip „beheerkosten” en dat uit de benaming „beheerkosten” niet ondubbelzinnig kan worden afgeleid welke dienst als tegenprestatie voor die kosten wordt verricht. Volgens de in concrete zaken opgedane ervaring van de verwijzende rechter plachten financiële instellingen in leningovereenkomsten niet te specificeren als vergoeding voor welke diensten de beheerkosten werden betaald. Tijdens de in het geding aan de orde zijnde periode bedienden de financiële instellingen zich bij consumentenovereenkomsten van twee oplossingen: sommige instellingen bedongen geen beheerkosten, maar hanteerden een hogere rente om hun lasten in verband met het beheer of met de „operationele” kosten te dekken, wat in de rechtspraak als wettig is aanvaard, ongeacht de in bijlage 2, punt III.7, wet Hpt gegeven strikte definitie van „rente”. Andere financiële instellingen bedongen naast rente tevens beheerkosten. Gewoonlijk was het totale bedrag gelijk aan de marktrente, al liepen de berekeningsgrondslagen vaak uiteen. Zowel de rente als de beheerkosten zijn samen met andere kosten meegenomen in het jaarlijks kostenpercentage.

21 Naast rente en beheerkosten plachten de aanbieders van financiële diensten nog andere kosten te bedingen. Kenmerkend was bijvoorbeeld de uitbetalingsprovisie,

die eenmalig moet worden voldaan. Hoewel de inhoud van de dienst die als tegenprestatie voor de uitbetalingsprovisie werd verricht evenmin was omschreven in de ten tijde van de sluiting van de overeenkomst vigerende Hongaarse wet, wordt deze provisie in § 212 wet Hpt genoemd onder de kosten die kunnen worden bedongen (zie punt 16 van deze beslissing).

Relevante rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie

- 22 In zijn rechtspraak tot dusver heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) bij de uitlegging van artikel 5 en artikel 4, lid 2, van de richtlijn het vereiste van een duidelijke en begrijpelijke formulering onderzocht.
- 23 In punt 75 van het arrest van 30 april 2014 in zaak C-26/13, Kásler en Káslerné Rábai, heeft het Hof verklaard dat „artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13 aldus moet worden uitgelegd dat, wat betreft een contractueel beding als dat wat in het hoofdgeding aan de orde is, het vereiste dat een contractueel beding duidelijk en begrijpelijk is opgesteld, aldus moet worden verstaan dat het niet alleen gebiedt dat het litigieuze beding voor de consument grammaticaal begrijpelijk is, maar ook dat in de overeenkomst de concrete werking van het wisselkoersmechanisme van de vreemde valuta waarnaar het betrokken beding verwijst alsmede de verhouding tussen dit mechanisme en het mechanisme dat is voorgeschreven door andere bedingen betreffende de vrijgave van de lening, transparant zijn gespecificeerd, zodat de consument op basis van duidelijke en begrijpelijke criteria de economische gevolgen die er voor hem uit voortvloeien, kan voorzien”.
- 24 In punt 67 van het arrest in zaak C-421/14, Banco Primus (hierna: „zaak Banco Primus”), heeft het Hof zich aldus uitgesproken dat ten aanzien van de duidelijke en begrijpelijke formulering van de in het hoofdgeding aan de orde zijnde contractuele bedingen betreffende de berekening van de gewone rente moet worden onderzocht of dat beding oneerlijk is in de zin van artikel 3, lid 1, van de richtlijn. Het Hof merkte op dat bij dat onderzoek de nationale rechter de wijze van berekening van de gewone rente en het concrete rentebedrag dat daaruit resulteert, zal moeten vergelijken met de berekeningsmethoden die in de regel worden gebruikt, de wettelijke rente en de rentevoeten die ten tijde van de sluiting van de in het betrokken geding aan de orde zijnde overeenkomst op de markt werden gehanteerd voor leningen voor een bedrag en een looptijd overeenkomende met die van de betrokken leningovereenkomst.
- 25 Volgens punt 56 van het arrest in zaak C-186/16, ██████████ e.a. (hierna: „zaak ██████████” stelt artikel 3, lid 1, van de richtlijn een dubbele eis: ten eerste moet worden nagegaan of het vereiste van goede trouw is nageleefd en ten tweede of er sprake is van een aanzienlijke verstoring van het evenwicht ten nadele van de consument. Punt 57 van dat arrest luidt als volgt „Om te bepalen of een beding als in het hoofdgeding, in strijd met de goede trouw, het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument aanzienlijk verstoort, moet de nationale rechter [...] nagaan of de verkoper, door op eerlijke en billijke wijze te onderhandelen met de

consument, redelijkerwijs ervan kon uitgaan dat de consument een dergelijk beding zou aanvaarden indien daarover afzonderlijk was onderhandeld [...].”

Noodzaak van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 26 Volgens de verwijzende rechter is zowel voor de beslechting van de bij hem aanhangige zaak als ten behoeve van een eenduidige uitlegging en toepassing van artikel 4, lid 2, artikel 5 en artikel 3, lid 1, van de richtlijn een antwoord op de voorgelegde vragen vereist. Er bestaat in dit opzicht geen vaste rechtspraak van het Hof of mogelijke antwoorden waardoor „redelijkerwijze geen ruimte voor twijfel kan bestaan” (arrest van 6 oktober 1982, CILFIT, 283/81, punt 21).
- 27 De Kúria heeft er officieel kennis van genomen dat de Hongaarse rechters in tweede aanleg – de ítéltáblák (gerechtshoven) – die zich moeten uitspreken over het oneerlijke karakter van consumentenovereenkomsten, het in de richtlijn neergelegde vereiste van een duidelijke en begrijpelijke formulering verschillend uitleggen voor wat betreft de toetsing van het onrechtmatige karakter van kosten die zijn gebaseerd op contractbepalingen in met consumenten gesloten leningovereenkomsten waarover niet afzonderlijk is onderhandeld.
- 28 De meerderheid van de ítéltáblák is van oordeel dat de consument bij de sluiting van de overeenkomst behoort te weten hoeveel hij in totaal als tegenprestatie voor de lening moet betalen, waardoor het niet onrechtmatig is dat in de overeenkomst per kostencategorie enkel het bedrag is vastgesteld.
- 29 Volgens deze rechters is het „algemeen bekend” dat de beheerkosten de tegenprestatie vormen voor administratieve diensten. De verwijzende rechter wijst erop dat de exacte inhoud van die diensten in de verschillende definitieve uitspraken verschillend is omschreven: forfaitaire kosten die door de bank in rekening worden gebracht [*omissis*]; een categorie forfaitaire kosten die door de bank in rekening worden gebracht en ook dienen ter dekking van de kosten van bankkredieten [*omissis*]; tegenprestatie voor de kosten die inherent zijn aan het beheer, zonder het begrip „beheer” te omschrijven [*omissis*]; „die samen met de rente moeten worden beheerd” [*omissis*].
- 30 Volgens de Kúria blijkt daaruit dat niet als „algemeen bekend” kan worden beschouwd welke dienst de financiële instelling verricht als tegenprestatie voor de beheerkosten, en ook niet of de verrichte dienst verschilt van de hoofdprestatie (de verstrekking van de geldlening met als tegenprestatie de rente), noch of de kredietgever die dienst verricht in het belang van de consument.
- 31 De ítéltáblák die de beheerkosten als administratiekosten beschouwen, wijzen erop dat het bij beheerkosten moeilijk is een gedetailleerde en uitputtende opsomming te geven van de diensten waarvoor wordt betaald. Een algemeen aanvaarde opvatting is ook dat de beheerkosten in wezen „verborgen rente” vormen: opgeteld levert de som van het bedrag van de beheerkosten en van de rente de marktrente op. Zolang het bedrag van de tegenprestatie niet wordt verhoogd omdat de tegenprestatie van de hoofdprestatie in diverse componenten

■

wordt gesplitst, worden de belangen van de consument niet wezenlijk geschaad, met name omdat de vermelding van het jaarlijks kostenpercentage het mogelijk maakt diverse offertes te vergelijken.

- 32 Een minderheid van de *ítélótáblák* is van oordeel dat de contractbepaling slechts dan niet oneerlijk is wanneer de consument precies weet voor welke diensten hij welke kosten moet betalen. In wezen verschaft enkel in dit geval het jaarlijks kostenpercentage daadwerkelijk informatie, aangezien hierdoor zichtbaar wordt of, bij gelijke jaarlijkse kostenpercentages, de ene financiële instelling de consument meer diensten biedt dan de andere. Het splitsen van de tegenprestatie van de hoofdprestatie in twee componenten is niet de juiste aanpak ten behoeve van het niet oneerlijke karakter, ten eerste omdat de splitsing in twee componenten niet gerechtvaardigd is, en ten tweede omdat de beheerkosten niet kunnen worden beschouwd als verborgen rente, aangezien de berekeningsgrondslag ervan gewoonlijk (ook in deze zaak, zie punt 1 van deze beslissing) anders is dan die van de rente. Op basis van een door de financiële instelling verrichte niet omschreven dienst kan ook niet worden beoordeeld of de naast de beheerkosten bedongen en eenmalig in rekening gebrachte kosten al dan niet onrechtmatig zijn, noch of de tegenprestatie van eenzelfde dienst tweemaal in rekening wordt gebracht.
- 33 De uitbetalingsprovisie is een van de categorieën kosten die financiële instellingen als eenmalige betalingsverplichting in rekening plegen te brengen. De *ítélótáblák* die het bedingen van een uitbetalingsprovisie naast de beheerkosten, als vergoeding voor de „operationele” kosten, onrechtmatig achten, stellen gewoonlijk ook dat de voorafgaand aan de sluiting van de leningovereenkomst door de financiële instellingen verrichte formaliteiten voorbereidende werkzaamheden voor de ondertekening van de overeenkomst en de vrijgave van de lening omvatten (zoals de beoordeling van de kredietwaardigheid of de opstelling van de overeenkomst) die deze instellingen noodzakelijkerwijze moeten verrichten voor de uitvoering van de overeenkomst en die bovendien niet kunnen worden aangemerkt als uitsluitend in het belang van de consument verrichte diensten. In casu leidde de rechter in tweede aanleg juist uit het begrip beheerkosten, die hij „algemeen bekend” achtte, af dat hieronder ook de voorafgaand aan de vrijgave van de lening verrichte diensten vallen, wat wil zeggen dat de bedinging van een uitbetalingsprovisie naast de beheerkosten in strijd is met het verbod om tweemaal dezelfde kosten in rekening te brengen.
- 34 De *ítélótáblák* die het bedingen van een uitbetalingsprovisie niet onrechtmatig achten, zijn, evenals de eerste verweerder in zijn cassatieberoep, van oordeel dat de door de bank voorafgaand aan de sluiting van de overeenkomst te verrichten diensten moeten worden onderscheiden van de na die sluiting verleende diensten, alsook dat de wetgeving het bedingen van de uitbetalingsprovisie uitdrukkelijk toestond (§ 212, leden 2 en 3, wet Hpt), en dat de dienst waarop die provisie betrekking heeft, blijkt uit de benaming van de kosten. De werkzaamheden voorafgaand aan de sluiting van de overeenkomst worden ook in het belang van de consument verricht.

- 35 Voor zover de Kúria weet, is dit vraagstuk ook aan de orde gesteld in bij rechterlijke instanties in andere lidstaten aanhangige gedingen, hoewel deels vanuit een andere invalshoek en deels tegen de achtergrond van inhoudelijk andere nationale normen. De hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken in Duitsland (Bundesgerichtshof; hierna: „BGH”) [*omissis*] is van oordeel dat kan worden onderzocht of beheerkosten die geen verband houden met de looptijd van de lening en eenmalig moeten worden betaald („Bearbeitungsentgelt”), oneerlijk zijn, aangezien de tegenprestatie voor de lening de rente is, en de buiten die rente bedongen kosten dus niet kunnen worden beschouwd als tegenprestatie voor de hoofdprestatie. Het BGH heeft de beheerkosten als onrechtmatig aangemerkt aangezien de kredietinstelling de uitsluitend in haar eigen belang gemaakte bedrijfskosten of kosten in verband met de nakoming van op haar rustende contractuele of wettelijke verplichtingen waarvoor zij geen enkele dienst als tegenprestatie verricht, als beheerkosten doorberekent aan de consument. Daarentegen heeft de hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken in Oostenrijk (Oberster Gerichtshof; hierna: „OGH”) [...] geoordeeld dat de contractbepaling inzake de beheerkosten – gelet op het Oostenrijkse burgerlijk wetboek dat afwijkt van het Duitse – valt onder de hoofdprestaties, waardoor niet kan worden nagegaan of zij oneerlijk is. In zijn uitspraak wijst het OGH er ook op dat de beheerkosten zijn opgenomen in het jaarlijks kostenpercentage. Niettemin moet worden gepreciseerd dat, in afwijking van de door de Duitse en Oostenrijkse rechterlijke instanties onderzochte beheerkosten, die eenmalig worden voldaan en niet afhangen van de looptijd van de lening, de in het Hongaarse bankwezen gewoonlijk toegepaste beheerkosten een prestatie vormen die – evenals de rente – periodiek moet worden betaald en afhangt van de looptijd van de lening.
- 36 Ten slotte stelt de verwijzende rechter het Hof ervan in kennis dat nog geen van de kamers van de Kúria zich heeft uitgesproken over de aan de orde gestelde rechtsvragen, ofschoon er thans diverse vergelijkbare gedingen aanhangig zijn bij de Kúria en bij verschillende Hongaarse rechters.
- 37 De hiervoor genoemde uiteenlopende juridische praktijken en uitleggingen in de lidstaten ondersteunen de noodzaak van een uitspraak van het Hof ten behoeve van een eenduidige uitleg van artikel 4, lid 2, artikel 5 en artikel 3, lid 1, van de richtlijn.

Eerste vraag

- 38 In de aanhangige cassatieprocedure moet de Kúria zich in de eerste plaats uitspreken – zoals in hun cassatieberoepen gevorderd door de verzoeker en de eerste verweerder – over de betekenis van het vereiste van een duidelijke en begrijpelijke formulering, neergelegd in de artikelen 4, lid 2, en 5 van de richtlijn, in verband met contractbepalingen in consumentenovereenkomsten die kosten opleggen waarover niet afzonderlijk is onderhandeld. Heeft die wettelijke verplichting als enig doel dat de normaal geïnformeerde en oplettende consument zich volledig bewust is van de omvang van zijn betalingsverplichting, of wordt beoogd dat die consument ook moet weten voor welke concrete dienst hij dat

■

bedrag moet betalen? Het oordeel van de verwijzende rechter dienaangaande is dat het relevant kan zijn vast te stellen welke diensten horen bij welke kosten, juist wat betreft leningovereenkomsten die vergelijkbaar zijn met de litigieuze overeenkomst, onder meer zodat voor de consument duidelijk wordt en begrijpelijk is welke andere diensten hij naast de verstrekte geldlening van de financiële dienstverlener ontvangt, of zodat hij in ieder geval kan vaststellen dat er geen overlapping is van kosten – of van de diensten waarvoor hij deze betaalt.

Tweede vraag

- 39 De verwijzende rechter leidt uit punt 67 van het arrest in de zaak Banco Primus af dat het enkele feit dat een contractueel beding duidelijk noch begrijpelijk is niet voldoende is om dit beding als oneerlijk aan te merken, maar dat op basis van artikel 3, lid 1, van de richtlijn moet worden onderzocht of de betreffende contractbepaling, in strijd met de goede trouw, het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen aanzienlijk verstoort. Zoals het Hof heeft geoordeeld in punt 56 van het arrest in de zaak ■■■■■ moet cumulatief zijn voldaan aan beide vereisten van artikel 3, lid 1 (niet-naleving van het vereiste van goede trouw en een aanzienlijke verstoring van het evenwicht).
- 40 Volgens de verwijzende rechter is het niet duidelijk of is voldaan aan het vereiste van goede trouw in de zin van artikel 3, lid 1, wanneer de financiële instelling in de overeenkomst niet specificiert welke dienst wordt verricht in ruil voor de bedongen kosten. Indien het gebrek aan specificatie op zichzelf in strijd is met dat vereiste, moet dan toch het vereiste van een aanzienlijke verstoring worden onderzocht? Indien daarentegen het gebrek aan specificatie niet in strijd is met het vereiste van goede trouw, hoe moet dan de aanzienlijke verstoring in het geval van het hoofdgeding worden uitgelegd?
- 41 In casu kan op basis van de overeenkomst niet ondubbelzinnig worden vastgesteld als vergoeding voor welke dienst de beheerkosten worden betaald. Het bedrag van de gewone rente is echter lager dan bij gelijktijdig op dezelfde markt gesloten leningovereenkomsten, waarin enkel gewone rente en geen beheerkosten werden bedongen. Het resultaat van de optelsom van de gewone rente en de in casu bedongen beheerkosten is de gebruikelijke financiële last die destijds aan de consument werd opgelegd.
- 42 Gelet op het voorgaande, is het voor de verwijzende rechter niet duidelijk welke de juiste uitlegging is voor de toepassing van artikel 3, lid 1:
- a) ofwel er kan enkel sprake zijn van een aanzienlijke verstoring van het evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument, in strijd met de goede trouw, wanneer na onderzoek van alle ten gunste van de consument uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en alle op hem rustende verplichtingen kan worden vastgesteld dat het formele evenwicht tussen de contractpartijen is verstoord, dat wil zeggen dat de

financiële instelling als gevolg van een concrete bepaling een ongerechtvaardigd en eenzijdig voordeel verkrijgt dat vanuit het gezichtspunt van de consument niet zijn tegenhanger vindt in de overige contractbepalingen;

- b) ofwel er moet enkel worden vastgesteld dat er een aanzienlijke verstoring van het evenwicht bestaat ten aanzien van een concrete prestatie en van de in ruil daarvoor bedongen tegenprestatie, waarbij in voorkomend geval het beding inzake de tegenprestatie dat op oneerlijkheid wordt getoetst, wordt vergeleken met vergelijkbare bedingen die zijn gehanteerd op een bepaald tijdstip en een bepaalde markt. Indien de uitlegging onder b) de juiste is: welk belang moet dan worden toegekend aan het feit dat het over het algemeen niet mogelijk is op ondubbelzinnige wijze in de verschillende overeenkomsten vast te stellen welke de tegenprestatie is van de beheerkosten?

Boedapest, 26 oktober 2017

[*omissis*] [ondertekening]